

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

zhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrto leto 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dlužnem slemenščem (Knabenschmied). — Določilki tiskovnega društva dobivajo list brez povzpone naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za omenila se plačuje od navadne vsotice, če se natisne enkrat 8 kr dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Sedmi občni zbor Slovenskega društva.

(Pri sv. Trojici v Slov. goricah dne 8. jul. 1884.)

Sred „slovenskega raja“, kakor je slavni Stanko Vraz prepeval, na prekrasnem griču s slovito romarsko farno cerkvo in prijaznim trgov sv. Trojice, stoji prostorna hiša g. Jožefa Peklarja v gornji Senarski. Velika cesarska zastava plapolja s prvega nadstropja, kjer je 7. zborovanje Slov. društva napovedano. Ob 1/4. uri nagovori predsednik g. Paul Simon številno navzoče Slovence, med njimi mnogo županov, dva deželna, dr. Radaja in g. Fluherja, enega državnega poslanca g. B. Raiča, predstavi g. okrajnega Kankovski-ja kot vladinega komisarja ter da besedo g. dr. Radaju. Mnogozaslužni, sedaj tudi od svitlega cesarja s Franc-Jožefovim redom odlikovani poslanec poroča o svojem delovanju v deželnem zboru prilično tako kakor v Slov. Bistrici. Povdarjal je zlasti da sedaj dežela za francoski dolg od leta 1809 v znesku 14 milijonov bankovcev, t. j. sedaj 600.000 fl. dobi saj 400.000 fl. povrnjenih iz državne blagajnice. Več ni bilo mogoče dobiti. In teh 400.000 fl. je bolj ko nič, čeravno je mariborski Schmiderer proti bil. Bolje je dolg poplačati, kakor pa da bi davkeplačilci še dalje kakih 25.000 fl. obresti plačevali. Svaril je naposled pred tuji, rogovileži, kakor je profesor Nagele v Mariboru. Tujci so pri nas najdrznejši hujšaki n. pr. tisti Prajz v Jarenini, ki je 85 joh veliko Vengerjevo posestvo kupil, a sedaj deluje, da ni za prestat. Tujci so nam Slovencem vedno sramoto delali: n. pr. poslanec Brandstetter se ni upal, ni mogel volilcem priti poročat, kakor jaz, ker so ga v kajho sramotno vteknoli. Kako je Seidl preminol, to je znano. Zato pa ne volite Slovenci in ne poslušajte tujcev v svojih najvažnejših rečeh, ampak slovenske domoljube. Ti so vaša lastna kri. Tem, naj so uže advokati, notarji ali duhovniki, je več verovati, kakor privandranim tujcem, ali Seidelnovemu političnemu „erbiču“

mariborskemu Schmidererju. Volite torej v poslance moža, katera Vam bode Slovensko društvo v kratkem priporočalo. (Živahno živijo zadoni.)

Župan g. Berlič vpraša, zakaj se ljudje brez premoženja ženijo občinam na škodo in okraj. zastopi ne odpravijo? Dr. Radaj odgovori, da je on in g. Fluher s slovenskimi in konservativnimi poslanci vred 2krat tirjal, naj se to odpravi pa nemški liberalci so imeli večino in vse zavrgli.

Župan g. Šegula nasvetuje, naj se izreče poročevanju in delovanju slovenskih poslancev, domoljubna zahvala in želja da bi g. dr. Radaja zopet za kandidata postavili in v poslanca izvolili. [Gromovito živijo].

Drugi govornik, podpredsednik Slovenskega društva, g. dr. Gregorec razloži potem uzroke, zakaj kmetski stan propada. Glavni uzroki so krivi politični in gospodarski nauki liberalni, ki ugajajo le kapitalu na škodo grunt-nim posestnikom.

Oča našim liberalcem je minister Schmerling, ki je l. 1861 število poslancev na Štajerskem tako razdelil, da ima ogromna večina kmetskih prebivalcev in davkeplačilcev le 25 poslancev, meščani pa 23. Zato imajo meščani liberalci vselej večino 37 glasov in deželsko mošnjo v rokah, dokler veleposestniki volijo 12 liberalcev, kakor zadnjih 23 let.

V totih 23 letih so nemški liberalci deželi Štajerski navesili celo trumo drago plačanih deželskih uradnikov, vsilili drage okrajne zastope in sploh stroške deželske pomnožili do 4,712.326 fl. Zato so deželne doklade (Landesumlagen) sedaj večje, kakor cesarska dača, kajti cesarske dače je letos na Štajerskem 2,082.000 fl. deželske doklade pa 2,479.863 fl. tedaj več celih 397.963 fl. K temu pridejo še vedno večje okrajne in občinske doklade.

Liberalci so namreč občinsko postavo (Gemeindegesetz), domovinsko postavo, prosto ženitovanje tako sklenoli, da imajo občine vedno

več stroškov. Na dalje so sklenoli svobodno trganje gruntov, pripustili rimskemu dednemu pravu popolno veljavo, zatrli oderuške postave in tako zakrivili grozno zadolženje kmetov. Samo štajerski kmetje imajo blizo 200 milijonov dolga vknjiženega in morajo na leto 10 milijonov goldinarjev si pritrpati za činže. To je strašen dokaz, kako in zakaj kmetški stan propada in se vedno več rodbin podi v nemaništvo ali proletarijat.

Propad in uničenje kmetškega stanu bila bi pa največja nesreča za cesarstvo pa tudi za slovenski narod. Torej se mora pomagati, dokler je še čas. Pomagati pa se da, ako Slovenci pri teh volitvah povsod zmagamo in nemški kmetje pa veleposestniki volijo konservativno. V dokaz so nam politični program kneza Lichtensteina pa delovanje slovenskih poslancev na Kranjskem.

Knez Lichtenstein pa njegovi nemški konservativci hočejo namreč kmeta rešiti iz liberalnih krempljev. Slovenski poslanci na Kranjskem pa so lani že isto začeli, hitro, ko so večino dobili. Nabrali so od župnikov, županov, glavarstev, sodnij potrebnih podatkov o propadu kmetov in 17. aprila 1884 se je 43 najboljših mož v Ljubljani posvetovalo, kaj storiti? Sklenoli so delati na to, da se razkosavanje gruntov, ženitovanje nemaničev, zadolževanje kmetij ustavi in dolгови rešijo s pomočjo deželne hypotekarne banke itd. V kratkem bo kmet na Kranjskem rešen.

Tega je tudi na Štajerskem treba, a mogoče le, ako Slovenci pri sedanjih volitvah zmagamo in z nemškimi konservativci nemškim liberalcem 23letno krono z glave potegnemo. [Živijo.]

G. Dečko govori gladko in izvrstno o nemškem šulvereinu in sprejme se ta ukrep ali resolucija: Zbrani Slovenci protestujemo proti temu, da je deželni odbornik Schreiner nemški šulverein pri shodu v Gradci pozdravljal v ime cele dežele in še posebič zoper to, da je rekel, kako zlasti spodnji Štajer čisla šulverein. [No, kaj pa je bilo pri sv. Juriji na južni železnici? Ured.] Naši deželni poslanci pa naj naš protest v Gradci ponovijo

Dr. Gregorec svari pred nadležno doposlanimi prošnjami nemškega „bauernvereina“ vsem županstvom in krajnim šolskim svetom, kder Nagele pravi, naj se Slovenec nemški uči. Ta nauk je zelo nepotreben. Slovenci to sami že dolgo vemo, učimo se radi nemški pa za-se, a ne za tuje profesorje in uradnike. Naše šole naj bodo slovenske, a v njih se naj deca uči nemški s pomočjo slovenskega jezika.

Sedaj nastopi č. g. Božidar Raič, z živijo-klici navdušeno pozdravljen. Govornik izraža najprej svoje občudovanje prekrasnih Slovenskih goric zlasti sv. Lenartskega okraja

in sv. Trojice, slavi okolico, kder so se rodili slovenski pisatelji blagi prošt Vogrin, marljivi dr. Murko, veleučeni Oroslov Caf. Potem poroča o državnem zboru. On se je potegoval a) za Slovence naj bodo ljudske šole slovenske, kakor so za Nemce nemške, a o pravem času naj se slovenska deca pametno uči tudi nemški s pomočjo slovenščine (živijo), b) učiteljišče v Mariboru ima biti slovensko in tako urejeno, da bodo prihodnji učitelji znali popolnem slovenski i nemški. (Dobro). Minister Konrad je obljubil temu ustreči, ker je državni zbor to letos zopet sklenil, c) gimnazije naj dobijo paralelne slovenske razrede za Slovence prilično do 5. šole, in tako uredijo, da bodo slovenski dijaki ob konci 8. šole temeljito znali slovenski i nemški.

Državni zbor je temu pritrdil, a minister Konrad odlaga. Treba toraj potrpeti; če ne curi pa curlja! d) v Gradci na vsučišču se naj zopet (l. 1852 so uže bile) ustanovijo slovenske stolice, kder se bodo kazenske itd. postave slovenski razlagale; kajti le tako dobimo slovenščine zmožnih uradnikov, sodnikov. Cesar so v to uže l. 1870 dovolili 3600 fl. a nemški liberalci zavrgli, češ penez ni. Za Boga! 3600 fl. ni za Slovence, 40 milijonov za planinske železnice, 15 milijonov za penzioniste, 36000 fl. za sodnika Schmerlinga pa je? [Čujte, čujte!] Sedanj državni zbor je moj svet sprejel, a sedaj ga kuhajo v nekem odboru. c) Slovenskega društva vrlo spomenico sem jaz pa dr. Vošnjak in baron Goedel ministru grofu Taaffe-ju. Sedaj se je ta prepričal, da mnogo uradnikov pri nas slovenski nič ne zna. Obečal je, da ne pošlje nobenega več, ki bi slovenski ne znal, s starimi pa imejmo potrpljenje! f) V Slov. Bistrici so Slovencem prepovedali razvesiti cesarsko zastavo. Zaradi tega smo poslanci oistro vlado vprašali, kako hoče to žaljenje popraviti, kajti tako se žali ne samo Slovenec, ampak cesarstvo, svitli cesar sam! [Tako je, živijo.]

Zatem odgovori poslanec županu Berliču da je minister Dunajevski zastran dačnih eksekutorjev obečal polajšeb, in da uže 5 let v nekem odboru izdelujejo novo kazensko postavo in toraj bo prilika nasvetovati oistreje kaznovanje hudodelcev. Tu omeni, kako je na njegovo prizadevanje minister Pražak uradnike pri nekej sodniji slovenski naučil. Reševal so slovenske vloge nalašč nemški, češ da slovenski ne znajo. Toda iz Dunaja zablisl ukaz in sedaj prav lepo slovenski rešujejo slovenske vloge. [Dobro, izvrstno, živijo.]

V Gradci ne dobimo Slovenci nič. Nemški liberalci pravijo: „naj bodo Slovenci tirjali kolikorkoli opravičene reči mi jim ne dovolimo nič“. In pri šulvereinskem shodu v Gradcu je nemec [Bareuter

kričal: hinaus mit den Slovenen t. j. proč s Slovani. No, tedaj pa nam ne ostaja druga, kakor, da Slovenci tirjamo za-se oddelek graške namestnije v Mariboru, slovenski golob naj vzleti na lipo, nemški jastreb pa ostani na svojem hrastu. Slovenci se zatreti ne damo, Slovenci plačujemo jednako Nemcem dačo, dajemo cesarju na Štajerskem primeroma več vojakov, zato pa tirjamo tudi svoje narodne pravice pred Bogom in cesarjem. V to svrho delajmo pri sedanjih volitvah. Izvolimo same pridne, zanesljive, domoljubne volilne može, spodrinimo povsod nesrečne nemškutarje. Volilnim možem pa svetujem, naj v Mariboru izvolijo v poslanca g. dr. Radaja pa barona Goedelna! [Gromovito živijo.]

G. Raič je s svojim govorom srca presunil navzočim. Nekaterim so solze stopile v oči.

Ljudi je bilo tako natlačeno, da je nekaterim hudo postalo. Vse nadstropje, stopnice, spodnje hiše, okolo hrama je naroda mrgolelo — 500 ljudi. G. predsednik se zahvali govornikom, zbranim možem, hišnemu gospodarju, vladinemu komisarju in sklene 3 ure trajajoče sijajno, za narodne volitve v št. Lenartskem okraji odločilno zborovanje s živijo - klicem na svetlega cesarja, kar narod trikrat gromovito ponovi!

Živeli Slovenci!

Gospodarske stvari.

Pomoč zoper pereči ogenj (črm) pri svinjah.

Velika nesreča za gospodarstvo je pereči ogenj (Milzbrand), ktera bolezen mnogo svinj vsako leto pomori. Marsiktera gospodinja se ustraši, ko le sliši, da je ta bolezen v okolici; veliko jih je, ki pravijo, da za to bolezen zdravila ni, in zopet drugi svinje kar pokoljejo, ko zbolijo.

Veliko sem se vže trudil in skušal, kako in s čim bi se tej bolezni v okom prišlo. Vendar to, kar mi je okr. živinozdravnik g. Haage svetoval, in kar sem iz lastnih skušenj skusil, vam hočem, dragi prijatelji v „Slov. Gosp.“ naznaniti.

Najpoprej omenim, kako naj se svinje po leti varujejo in krmiyo.

1. Po leti v vročini naj se svinje le predpoldnem na pašo spuščajo in v hudi vročini naj bodo v hladnih prostorih. Trava ali detelja naj se jim vedno le „frišna“ daje, ker ravno sparjena trava in tudi skubana skisana piča je večidel vzrok tej bolezni. Trava, ktera se naprej hrani, naj se nikoli na kupih ne pušča, da se ne zgreje, temuž naj se po tleh razmeče.

2. Korita naj se vsaki teden po enkrat

z vročim lugom zmijejo in z mrzlo vodo splahnejo in

3. v vročini naj se svinje večkrat kopajo. Če pa le zbolijo, naj se dela tako:

Ko se opazi, da svinja noče žreti, začne poležavati in v zemljo riti, naj se jej brž za 1 palec rep odreže; potem se vzeme $\frac{1}{4}$ litra mleka ali sirotke, v ktero se dene in zmeša eno noževo „špico“ praha, kateri se v apoteki dobi pod imenom: „Pulv. radix Veratri albi.“ (50.0 velja 10 kr. in za 100 svinj zadostuje.) To se bolni svinji piti da, ali če noče piti, se jej vlije. Opomni se, da imenovani prah je strupen, naj se torej na suhem kraji skrbno hrani in le eno noževo „špico“ v $\frac{1}{4}$ litra mleka primeša. Potem začne svinja močno izmetavati (kozlati) in mora se kaki 2 uri z mrzlo vodo kopati, t. j. umivati in polivati, da vročino iz nje potegne.

Tudi je dobro bolno svinjo z mlačno milno vodo (žajfnico) klistirati. Klistirnice primerne (Klistirspritze) prodava v Mariboru Jož. Martine po 50 kr.

Potrebno bi bilo, da bi v vsaki vesi vsaj eden zgoraj imenovana zdravila (prah) in klistirnice vedno v zalogi imel.

Da to zdravilo gotovo pomaga, zamorem z lastno skušnjo in dobro vestjo potrditi.

Na tak način se je v ednem leti v edni vesi čez 30 za pereči ogenj bolnih svinj ozdravilo. Da bi ta bolezen nalezljiva bila, se nisem mogel prepričati.

Franc Pišek,
kmet v Hotinji vesi.

Pomoček zoper bradovice.

Zoper bradovice sosebno na roki se rabi črno mijilo, ki se na kos flanela razmaže in na dotične dele položi. Ta obeza ostane, če le mogoče noč in dan na mestu. Le malokrat je treba to obezo ponoviti in bradovica postane mehka, se odlusči in jo je lahko izpraskati.

Kako konjem kopita mazati.

Nekteri lastniki konjev ali njih hlapeci imajo pogosto navado konjem brž ko jih iz konjušnice pripeljejo, kopita z neko maščabno mažo naščtetati, blata in druge nesnage jih pa prej ne onečedijo. Skušeni živinozdravniki pred takim mazanjem svarijo, češ, da se po večkrat ponovljenem mazanju na kopitu naredi neka trda skorja iz nesnage in maže, pod ktero kopito v kvar gre in razpoka. Pri vročem, suhem vremenu je močenje in vmivanje kopita z črsto vodo boljše od vsakega mazanja. Mazanje z maščobo dé kopitom takrat dobro, ko imajo konji veliko po vodi hoditi. Tu je konjem dobro z maščobo kopita pomazati, da jih voda preveč ne razmoči, toda prej mazanjem se morajo kopita do čistega vsega blata in druge nesnage očistiti.